

SZEMÉLYES HANGON KÁLNAY ADÉL VERSEIRŐL

Régóta ismerem Kálnay Adél szépprózáját, méltattam is néhányszor. Mindig lenyűgözött szellemi világa, stílusa, nyelve, finom rezdüléseinek sora, ábrázoló képessége, miliórálja, az a szépség, amely árad minden sorából. Ahogy mondani szokták, a lélek belső tájait rajzolja meg minden művében, a külső történetek ugyan fontosak, ám az, ami a belső vidékeken történik, mindig fontosabb nála.

Így hát nem csoda, hogy a széppróza után most Tükör c. verseskötetét olvashatjuk. Nincs tehát ebben semmi meglepő, hiszen a líraiság átítatja novelláit és regényeit is, persze úgy, hogy közben a műnemi-műfaji határok megmaradnak. Ám ez a negyedszáz költemény most minden várakozásunkat fölülmúlja.

S amikor néhány évvel ezelőtt az irodalmi hetilapban elolvastam Még mindig álmainkról c. versét, ebből tudtam, hogy igazi költő tollán született meg ez a varázslatos mű. Fogékonyabb lehettem az átlagnál akkor, mert éppen mélyponton voltam, s a másik ember elvesztése miatti gyász verse alapjaiban megrendített. Persze tudnom kell, hogy senki sem sajátíthat ki egyetlen művet sem, s a művek befogadásának ezernyi változata lehetséges. Az is igaz ugyanakkor, hogy valamennyiünk akkor ébred rá legjobban valamilyen igazságra, amikor személyes létében rázza meg egy vers, egy regény vagy egy dráma.

S a jelzett mű ilyen!

„Azt álmodtam, elveszítelek. / Elöttem mentél, s úgy siettél, / hogy ne érjelek utol semmiképp, / aztán befordultál a sarkon. / Kiáltottam utánad, / de hangom erőtlenül halt el, / a lábaimban sem volt erő, / s minden lépésemmel nőtt / bennem a félelem...” – így kezdődik a vers, nagyon egyszerűen és egyértelműen.

S ha az előbb a próza lírai elemeiről szóltam, akkor itt meg az a természetes, hogy ebben a versben történet van, tehát epikus elem. Az álom és a valóság határán történik mindez, s akivel történik, az esendő ember, aki szorongások között él gyakran, s akinek mindenél fontosabb az emberi kapcsolat. Értékörző is egyben, aki félti, óvja a rábizott kincset, a másik embert. Közben küzd a fájdalommal, a reális veszteség tudatával, azzal, hogy bizony megesisik: „igenis lehet olyan, / hogy minden odavan / egy pillanat alatt...” És közben

érzékelte a régi igazságot, mi szerint kimondani a fájdalmat annyit is jelent, hogy egyben föl is oldjuk.

Miként egész életművében, a Tükörben is láthatjuk, hogy a szellemi háttérben egy sajátos, spirituális látásmód húzódik meg, és hat minden egyes mozzanatra. Ez a szellemség egyben megóvja költőnköt a külvilág szörnyűségeitől, a ránk leselkedő veszélyektől, a mindent elöntő szennyáradattól, mindennapi életünk sorsrontó erőitől. Tudom persze, hogy a dunaújvárosi tanítónő épp úgy részese társadalmi gondjainknak, válságunknak, mint bárki más, de a történetesen Dunaújvárosban élő költő és író ki tudja szűrni a baljós jeleket, s egyfajta védettséget teremt magának ebben a szellemi világban. Nagy érdeme, hogy ezzel számunkra is ezt sugallja, ily módon tehát ez a líra erőt adhat az arra fogékony embernek. Kötetnyitó Kérdésének alapkérdése: „Lehet-e jónak lenni egy rossz világban?” S bár a kérdésben van keserűség bőven, a kimondatlan válasz csak igenlő lehet. Az apró hétköznapi jószágokból fölépül a mindenség, miként József Attilánál is az „ehess, ihass, ölelhess, alhass” után azt találjuk, hogy „a mindenséggel mérd magad”. Csak így van értelme az emberi létnek, csak a szeretet, a szerelem, a fizikai és a lelki-szellemi vonások közös tartalma vezethet el bennünket a mindenségig. Kálnay Adél is vallja, hogy adni az igazi, s itt akár a jézusi szeretetparancsot is említhetjük biztos alapként.

Az ilyen embernek és költőnek hű társa a Hold és a Nap, a csillagok rendszere, az egész mindenség. S ezek az elemek megszólítható, közeli társak is egyben. Miként azt a Fohász mutatja: „Ó fényes Hold! / Te látod éjszakáimat. / Ágyam szélén sápadtan ülök, / udvarod közepén ül így / az égi királynő.” S ez az intim kapcsolat idáig emelkedik: „Eressz el Hold, / vagy emelj magadhoz végleg, / legyek inkább szellő vagy / pára, a táj felett suhanó árny.” Éterien tiszta ez a költészet, a leghagyományosabb értelemben szép, és ugyanakkor a leginkább a mához, nekünk szólók közül való. Nem szól közéleti gondokról, nem szól forradalomról vagy reformról, de szól arról, ami a legfontosabb ahhoz, hogy mozogjunk és cselekedjünk a világban. A Nyugat eszményéhez közelít, és akár Babits Mihály Esti kérdése, akár Tóth Árpádnak a rekettyebokorhoz írott elégiája vagy éppen Kosztolányi már-már fokozhatatlan szépségkultusza juthat eszünkbe, ha Kálnay Adél lírájának gyökereit kutatjuk.

És milyen találó, ahogy a költő vall! „Verset akkor írok, ha meghallom azt a különös dallamot, amelyről ugyan még nem derítettem ki, honnan jön, mégis

annyira ismerős! Azt gondolom, ha hagyom, hogy megemeljen, s elvigyen magával, megtudok valami fontosat.” Igen, így kutatja a titkot, a csodát a költő, és így segít bennünket is ebben a kutatásban. Közben közvetlenül hozzánk szól, beszélget velünk, és nincs semmiféle titokzatos távolság közöttünk. Így leszünk vele társak, s közben mi is alakítjuk a mondandót. És hasonlóképpen közvetlen a kapcsolat a Teremtővel is, miként azt jól érzékeljük Imájában. A végső kívánság pedig így hangzik itt: „Ó Uram, segíts felismernem / a zajban az öröktől fogva szóló / zenét, s a mindenkben fölzengő / harmóniát.” Igen, erről szóltam az előbb is: a külvilág változásai nem engedhetik, hogy ne lássuk meg a zajoknál fontosabb dolgokat. Ez csak úgy lehetséges, ha belülről építkezünk – sugallja a költő.

A harmóniához pedig nem vitás, hogy a szerelem viheti legközelebb az embert. Az a kapcsolat, amely a legmagasabb szintre, a transzcendens magaslatokig emelheti az embert, s ami ugyanakkor oly sebezhető. A Szerelmes üzenet éjfél körül pontosan közvetíti az üzenetet finom lírájával, érzékletes képi világával, az emberi

kapcsolat szilárdságával. Hasonlóképpen ott munkál ebben a lírában a természetélmény, az évszakok változása, a sajátos őszi hangulat, a táj fölött lebegő köd és pára, s ezáltal is a rejtett vagy éppen nagyon is látható, hagyományos szépség. Feltűnő a tömörségre törekvés, a legvégső forma utáni vágy, s ezt jól mutatják négysorosai és haikui. Bölcsesség munkál a sorok mögött, a kiküzdött létigazság hozadéka. Ilyen miniatűr remeklésekkel: „Tökély a sárban, / falevél lenyomata. / Lám ezek vagyunk.” Vagy: „Ma rám szólt a hold: / udvart kerítetek köréd, / csak el ne moccanj!” És: „Ringó csillagok: / ékszeres bársonytokban. / Korom az éjjel.”

S persze igen hangsúlyos a kötetcímadó és kötetzáró költemény is. A múlandósággal néz itt szembe Kálnay Adél, fősorakozván nagy elődök és kortársak mezőnyébe. A „leked tükre örökkévaló”-féle fölismerés a végső pontja ennek a szép verseskötetnek. A pontos önismeret, az önmagával őszintén szembenéző ember, s mellette az esztétikai érvényességet fölmutatni tudó poéta gyönyörű dokumentuma a Tükör.

(*Tao-2001 BT, 2008.*)

